

Budovanie infraštruktúry pre horskú cyklistiku ako alternatívu trávenia voľného času a možnosť zvýšenia turizmu v regióne.
Infrastructure building for mountain biking as an alternative for leisure time and the opportunity to increase tourism in the region

ZORAN BOSÁK, MARTIN NEHREBECZKY, MICHAL LUNTER

Abstract

The paper is focused on introducing a non-profit organization Slovak Mountbike Association (SloMBA) and its division in Košice "KE.CY - košické cyklotraily" and presentation of their activities. The main objective of the organization is to offer conceptual solutions for building and development of infrastructure for mountain biking, which is in line with the vision presented in the "Košice city Development Programme 2015 - 2020 with a view to 2025". The fundamental contribution of the concept is to improve the attractiveness of the Košice region for domestic and foreign mountain bikers, increase and broadening of opportunities to meet the diverse leisure time interests for residents and visitors and to involve them as active participants or spectators in sport events in the city.

Keywords: Mountainbiking, Singletrack, Infrastructure, Tourism, Safety, Multisector

1 Úvod

Pohybová aktivita a zdravie

Fyzická aktivita je úzko prepojená so zdravím a kvalitou života. Bolo preukázané, že sedavý spôsob života je významným rizikovým faktorom pre rozvoj mnohých chronických ochorení, akými sú napr. kardiovaskulárne ochorenia, ktoré sú považované za hlavnú príčinu úmrtí v západnom svete. Ľudské telo bolo stvorené pre pohyb a preto potrebuje pravidelnú fyzickú aktivitu, aby optimálne fungovalo a dokázalo predísť ochoreniam. Okrem toho, aktívny život prináša mnoho ďalších psychologických a sociálnych benefitov. Existuje priama súvislosť medzi fyzickou aktivitou a dĺžkou života, to znamená že, fyzicky aktívni ľudia majú tendenciu žiť dlhšie v porovnaní s tými, ktorí nie sú fyzicky aktívni. Je tiež známe, že ľudia so sedavým spôsobom života, ktorí sa stanú fyzicky aktívni, uvádzajú, že sa cítia lepšie ako z fyzického, tak i psychického hľadiska a žijú kvalitnejšie. (EC, 2008)

Stručná charakteristika horskej cyklistiky

Horská cyklistika (HC) je šport pri ktorom sa jazdí na bicykli mimo upravených ciest, často po nerovnom teréne, pomocou špeciálne navrhnutých horských bicyklov. Horské bicykle sú podobné s inými bicyklami, ale majú zvýšenú odolnosť a výkonnosť v nerovnom teréne. HC môže byť vykonávaná prakticky kdekoľvek od dvora cez štrkovú cestu, ale väčšina horských cyklistov obľubuje jazdu v teréne na lesných a poľných cestách, ale hlavne po tzv. singletrackoch - úzkych chodníkch, ktoré sa vinú horami, lesmi, alebo poľami, s maximálnym využitím potenciálu krajiny pre HC (terénne zaujímavosti, výhľady, a.i.)

HC môžeme vo všeobecnosti rozdeliť do niekoľkých kategórií: cross country, trail riding, all mountain (označovaný aj ako "enduro"), downhill, freeride a dirt jumping. Hoci je členenie široké, väčšina horskej cyklistiky spadá do kategórie Trail riding – jazdenie po singletrackoch.

Benefity horskej cyklistiky pre mesto

Kvalitná infraštruktúra pre HC môže znamenať zaujímavú destináciu pre cykloturistov nie len zo Slovenska, ale aj z okolitých krajín, pričom sa v zásade jedná o viacdňový pobyt, čo stimuluje vznik nových a/alebo využívanie existujúcich doplnkových služieb (ubytovanie, strava, servis, kultúra, a pod.).

V súčasnosti je trendom športových podujatí v rámci HC využívanie singletrackov. Kvalitná infraštruktúra pre HC preto umožní organizovanie pretekov rôznych disciplín HC na vysokej úrovni, čo môže mať za následok zvýšenie atraktivity mesta pre profesionálnych cyklistov, sponzorov a investorov.

Navyše, jazda na horskom bicykli môže vytvárať kolízne situácie s inými formami rekreácie, ako je pešia turistika a jazda na koni, pretože tieto aktivity často používajú rovnaké chodníky a frekvencia týchto kolízií sa môže stupňovať vzhľadom na zvyšujúcu sa popularitu HC. Preto koncepčná výstavba cyklotrailov zohľadňujúca aj potreby iných záujmových skupín (turisti, poľovníci, lesohospodári, a pod.) môže signifikantne eliminovať riziko kolízie.

2 SloMBA - história, vízie , ciele a aktivity

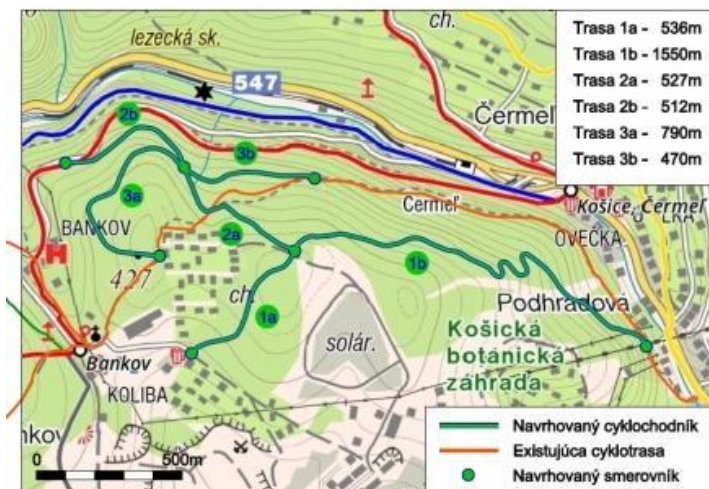
Slovenská Mountainbiková Asociácia, o.z. (SloMBA) je občianske združenie, ktoré od roku 2008 zlepšuje podmienky pre HC na Slovensku. Jej náplň práce spočíva v propagovaní HC, vo výstavbe nových lesných chodníkov a obnovovaní pôvodných zanikajúcich trás. Cieľom SloMBA je budovanie cyklotrás s čo najdlhšou životnosťou a zároveň minimalizovaným zásahom do prírody. Chodníky budované SloMBou sú určené najmä pre cyklistov, s cieľom eliminovať riziko kolízie s inými návštevníkmi lesa na minimum. SloMBA o. z. doteraz postavila a obnovila cyklotrasy (singletracky) pri mestách Košice (4 km), Prešov (6 km) a Bratislava (19 km). Rozpracovaných je niekoľko ďalších projektov, ktoré sa budú realizovať v najbližších mesiacoch.

Združenie v súčasnosti funguje na dobrovoľníckej báze a členovia pracujú vo svojom voľnom čase, bez nároku na honorár. (SloMBA, 2015)

SloMBA - KE.CY – košické cyklotraily

Košická divízia združenia SloMBA sa prezentuje pod názvom KE.CY – košické cyklotraily. Svojou činnosťou lokálne napĺňa vízie a ciele občianskeho združenia SloMBA. Komunikuje s mestom ako s vlastníkom územia, skrz podnik Mestské lesy Košice, a.s., o návrhoch výstavby, realizácii, značení a prevádzkovom poriadku singletrackov a taktó spolupôsobí pri umocňovaní plnenia verejno-prospešnej funkcie lesa.

V rokoch 2008 až 2009 o.z. SloMBA zrealizovalo ako jeden z prvých projektov singletrack Jahoda v dĺžke 2km. Od roku 2014 združenie SloMBA - KE.CY navrhlo cca 4km singletrackov a za necelý rok vybudovalo viac ako 2km singletrackov s minimálnym zásahom do lesa, ktoré v čoraz väčšej miere využívajú horskí cyklisti všetkých výkonnostných kategórií a disciplín HC nie len z Košíc, ale aj z celého Slovenska (Obr. 1).

Obrázok 1 Mapa navrhnutých a schválených singletrackov v I. etape výstavby
Zdroj: vlastné spracovanie

Vhodnosť lokality pre horskú cyklistiku

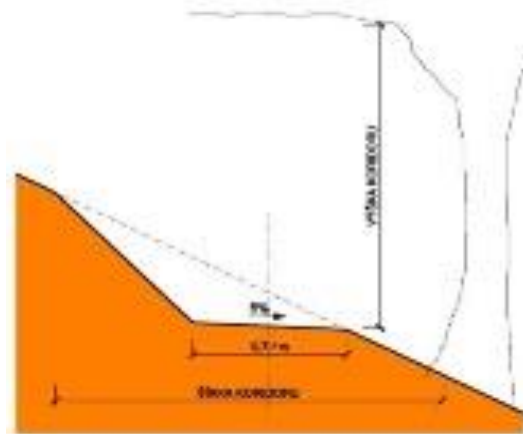
Mestské lesy mesta Košice patria rozlohou medzi najväčšie lesohospodárske celky v neštátnom vlastníctve v strednej Európe. Jediným vlastníkom je mesto, čo znamená výhodnú a jednoduchšiu komunikáciu s jedným subjektom – mestom. Jeho výmera je 19 432 ha lesnej pôdy a z toho 18 894 ha predstavujú lesné porasty. Z drevín je väčšinové zastúpenie buka a dubu a vo vyšších polohách sú to ihličnany, teda jedľa, smrek, borovica a smrekovec. (Mestské lesy Košice, 2015) Z vertikálneho pohľadu je územie veľmi výhodné a aj geologická skladba je zložitá a pestrá, čo robí lokalitu ešte zaujímavejšou. Plynulé stúpania z Košickej kotliny - cca. 200m n. m., až po Kojšovskú hoľu - 1245,7m n. m., predstavuje obrovský potenciál pre koncepčný vývoj kvalitnej infraštruktúry pre HC.

Koncepcia rozvoja infraštruktúry pre aktívnych a rekreačných horských cyklistov

SloMBA, o.z., s certifikátmi a so skúsenosťami s navrhovaním a budovaním infraštruktúry pre HC, je schopná pripraviť a viesť koncepčný rozvoj výstavby kvalitných a udržateľných singletrackov pre aktívnych i rekreačných horských cyklistov.

Výstavba reflektuje zásady udržateľnosti singletrackov, a to implementáciou pravidiel týkajúcich sa sklonov v priečných a pozdĺžnych profiloch, zamedzujúcich eróziu povrchovou vodou. To robí zo singletrackov lesné stavby, ktoré vyžadujú časovo a finančne menej náročnú údržbu. (Obr.2,3,4)

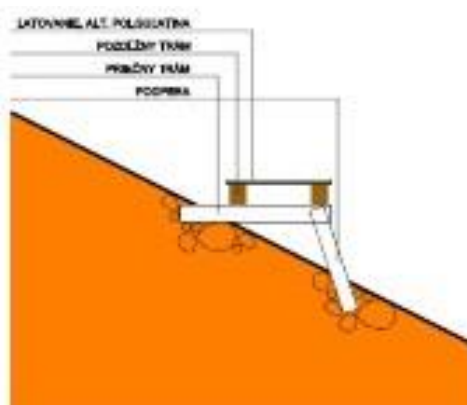
Budovanie infraštruktúry pre horskú cyklistiku ako alternatívu trávenia voľného času a možnosť zvýšenia turizmu v regióne

*Obrázok 2 Plný zárez
Zdroj: vlastné spracovanie*

*Obrázok 3 Násyp s opornou stenou
Zdroj: vlastné spracovanie*

*Obrázok 4 Lávka
Zdroj: vlastné spracovanie*

Pravidlá udržateľnej výstavby singletrackov pre HC

1. Pravidlo „polovica“ - sklon trailu by mal byť menší než polovica sklonu svahu (sklon svahu sa meria v smere spádnice), v ktorom je zamýšľaná stavba singletracku. Tento sklon by sa mal dodržiavať pri vzdialenosti 30 až 100 m.
2. Maximálny udržateľný sklon - sklon singletracku sa môže na vzdialenosti (30 až 100 m) meniť. Maximálny sklon, ktorý je udržateľný je 15%. Výnimky, pri ktorých je možné toto pravidlo porušiť sú napr.: veľká skala, lavičky, rocky garden – kamenisté pasáže, ap.
3. Pravidlo „10% v priemere“ - súčet priemerov sklonov by sa mal rovnať sklonu, ktorý bol zvolený v prvom bode, ale mal by byť menší ako 10%. Sklon sa môže meniť: vlny, skoky, skaly, lavičky.
4. Svahové vlny - použitie svahových vln na korigovanie sklonu, skrátenie dráhy vody a aj jej spomalenie.
5. Odklon - odklonenie singletracku je 5%.

Návrh platformy spolupráce

Pre úspech koncepčného budovania infraštruktúry pre HC môže byť kľúčová platforma spolupráce založená na multisektoralite. Projekt koncepčnej výstavby poskytuje možnosť pre zapojenie sa rôznych sektorov. Viacsektorová spolupráca umožňuje zlúčenie a zohľadnenie záujmov rozličných jednotlivcov a organizácií na riešenie problémov z rôznych frontov súčasne. Taktiež posilňuje schopnosť projektu adresovať dôležité otázky, a to spájaním a kombinovaním znalostí, zdrojov, schopností a sietí zainteresovaných osôb a inštitúcií. (Magistrát mesta Košice, Turistický klub Košice, Slovenský poľovnícky zväz, Mestské lesy Košice, a.s., SloMBA, o.z., prípadne iné)

Ďalším dôležitým prvkom tohto projektu je, že vytvára medzi zúčastnenými stranami spolok, a nevníma multisektoralitu samostatne. To znamená, že všetky zúčastnené strany (jednotlivci a inštitúcie) sa navzájom poznajú, spolupracujú, podporujú sa navzájom, rešpektujú svoje povinnosti a neblokujú si navzájom svoju činnosť.

3 Záver

Návrh singletrackov, organizácia výstavby, výstavba samotná a koordinácia súčinnosti dotknutých jednotlivcov a inštitúcií vyžaduje plnú angažovanosť 2-3 členného tímu skúsených ľudí a finančné prostriedky, s ktorými je potrebné rátať ako s investíciami v programe rozvoja mesta Košice 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025. Každopádne návratnosť investície, vo forme benefitov spomenutých vyššie, ich môže mnohonásobne prevýšiť (bezpečnosť, zdravie, turizmus, športové podujatia a pod.) a môže predstavovať len zlomok nákladov na budovanie zložitej infraštruktúry pre iné športy (haly, okruhy, ihriská, vodné kanály ap.).

Referencie/Odkazy

- [1] European Commission (2008), EU Platform on Diet, Physical Activity and Health, 2008. *EU Physical Activity Guidelines Recommended Policy Actions in Support of Health-Enhancing Physical Activity*, European Commission, Brussels
- [2] SloMBA (2015). Citované 17. 05. 2015. Dostupné na: [HTTP://WWW.SLOMBA.SK/SK/6-SLOMBA](http://www.slomba.sk/sk/6-SLOMBA)
- [3] MESTKÉ LESY KOŠICE (2015). *Rozsah a členenie územia*. Citované 17. 05. 2015. Dostupné na: [HTTP://WWW.MELESKOSICE.SK/-ROZSAH-A-CLENENIE-UZEMIA](http://www.meleskosice.sk/-ROZSAH-A-CLENENIE-UZEMIA)

Informácia o autorovi

- Zoran Bosák, SloMBA, o.z., zoranbosak@gmail.com.
- Ing.Martin Nehrebeczky, SloMBA, o.z., muffinbike@gmail.com
- Mgr.Michal Lunter, SloMBA, o.z., misolunto@yahoo.com